

Jsme dostatečně finančně gramotní, a pokud ne, jak toho efektivně docílit?

Obsah

Jsme finančně gramotní, a pokud ne, jak toho efektivně docílit?	2
Úvod do problematiky.....	2
Základní pojmy	3
Statistiky, výzkumy	3
Reklamní kampaně.....	3
Finanční gramotnost	4
Vymahatelnost práva	5
Vzdělávání ve finanční gramotnosti	5
Dotazníkové šetření.....	6
Závěr.....	7

Jsme finančně gramotní, a pokud ne, jak toho efektivně docílit?

„Češi jsou báječní, jo. Jako můj soused, třeba. Na internetu si vybere nejlevnější pračku, ledničku. Jede třicet „kiláků“ pro **levnější** benzín! Obejde nákupáky, někde je **levnější** jídlo, jinde drogerie a pak si vezme u nás **nejdražší** půjčku! **Nejdražší** půjčku!“

Reklama nejmenované banky

Úvod do problematiky

Ráda bych prostřednictvím této eseje vyjádřila názor na znalosti finanční gramotnosti v naší zemi. Podle většiny statistik a výzkumů nejsme jako Češi moc finančně gramotní. Občas však můžeme narazit na výzkum, který tvrdí, že nemáme všeobecný přehled, ale vyznáme se v základních pojmech finanční gramotnosti. Na internetu však nejsou ničím podložené závěry, a proto jsem se naši finanční gramotnost rozhodla sama prověřit.

Výše zmíněná citace reklamy, která je z celé kategorie bankovníctví má nejoblíbenější, krásně zachycuje český národ. Přiznejme si to, slyšíme na dvě slova: **výhodný** a **sleva**. Jakmile nám řeknou o nejlevnější půjčce, která je ve skutečnosti nejdražší, naletíme... Proč? **Jsme či nejsme finančně gramotní?**

Napadlo mě zapřemýšlet nad tím, kolik reklam je v souvislosti s finanční gramotností vysíláno v televizi. Znáte to. Vždy si někdo nutně potřebuje půjčit peníze a najednou... žlutý panáček, sova, chlap převlečený za pár drobných mincí... snadno vám dokážou chytře poradit, že právě ta jejich půjčka je nejvýhodnější a nejlepší. Úvěrová výhodnost však nespočívá v názoru panáčka či roztomilých zvířátek, ale v malém, většinou špatně viditelném textu v dolní části obrazovky. Nemělo by záležet na tom, zda do reklamy dáte zrovna roztomilé štěňátko.

A co nám říká sova? V čem spočívá její problém? Přiznávám se, že si bohužel nepamatuji, na jakou banku či firmu byla tato reklama. Už ji nevysílají, ale zaujala mě na první pohled. Sova a zajíček diskutovali nad výhodností úvěru, ale málokdo zaznamenal naprosto šílené číslo RPSN na spodní části obrazovky. Bylo tam neuvěřitelných 600% za rok. Než jsem se vzpamatovala, reklama skončila. Chtěla jsem se přesvědčit, že jsem se nepřekoukla, a když ji dávali podruhé, soustředila jsem se. Bylo to opravdu tak i na druhý pohled. České zákony bohužel neznají slovo lichva a nechají slepé spotřebitele se ve vlastních problémech pořádně vykoupat.

Plyne z toho ponaučení. Nevěřit sově, zajíčkoví, drobným, žlutému panáčkovi, štěňátkům, kočičkám.... Kdo uvěří kreslené postavičky, s tím bude brzy konec. Nevinné postavičky jsou totiž loutkami marketingových a reklamních agentur. A čeho využívají?

- **Podprahová reklama** – pokus o ovlivnění podvědomí osoby, která reklamu sleduje. Ten, kdo je ovlivňován, nemá ani ponětí o tom, že on je tou ovlivňovanou „obětí“. Podprahovou reklamu prý využívají loga mnoha firem. U nás v České republice je oficiálně zakázaná.
- **Psychologické ovlivňování** – úzce souvisí s tématem výše zmíněným. V propagačních reklamách nikdy nenajdeme například člověka vyloučeného ze společnosti, alkoholika nebo podnikatele v exekčním řízení těsně před zmáčknutím spouště. Ukazují se nám samí atraktivní, vlastně velice šťastní lidé, aby nám navodili pocit, že produkt z dané reklamy jim

usnadnil život. Právě za pomoci určitých symbolů – jako štěňátko či sova, pomocí různých barev...

- **Přímý marketing** – dnes už je pojem „šmejdi“ veřejně známý díky stejnojmennému dokumentu, který zachycuje praktiky na předváděcích akcích pro důchodce. Přesto fakt, že přímý marketing se využívá i v pojišťovacím a finančním sektoru, neví úplně každý. Jedná se o mnohdy nátlakové metody, které mají zákazníka přimět skočit po daném produktu.

Základní pojmy

RPSN, debetní karta, kreditní karta, věřitel, dlužník, úvěr, půjčka, kontokorent, aktiva, bankrot, inflace nebo například insolvence. To je pouze výběr běžných pojmů z oblasti finanční gramotnosti, o kterých se mluví dnes a denně. Dovoluji si tvrdit, že pokud se zeptáte na nějaký z těchto pojmů obyčejného člověka, pravděpodobně většina z oslovených začne bezmocně koktat či mluvit o něčem jiném.

Málokdo dokáže srozumitelně vysvětlit například pojem inflace nebo pocítit jeho vliv na vlastní peněženku. Obdobně rádi slyšíme o daňových odečtech/slevách, ale víme, co to znamená a jak je využít?

Sama za sebe musím konstatovat, že mi finanční gramotnost není cizí. Díky střední škole, kde jsem se učila IT zároveň s ekonomikou a účetnictvím. Dokážu se proto orientovat v této problematice a při sledování aktuálních vývoje hodnotit, zda považuji daný krok za správný či ne.

Statistiky, výzkumy

Říkala jsem si, že na internetu určitě najdu nějaký výzkum, o který bych se mohla v této eseji opřít. Mým požadavkům však nevyhovoval žádný z nalezených, a bylo jich jen pár. Internet je spíš plný úvahových textů a článků, které ve většině případů nepodloženě tvrdí, jak jsme na tom zle.

Pokud se začneme zajímat o finanční gramotnost v internetovém světě, jako aktivní uživatelé můžeme najít spoustu on-line testů, které nám dokážou orientačně sdělit, na jaké úrovni se nalézá naše finanční gramotnost. V tomto případě bych však nespolehala pouze na jeden jediný zdroj. Při hledání se mi stalo, že otázky v testu na údajnou finanční gramotnosti se týkaly jiného tématu.

Reklamní kampaně

Základní rozdělení reklamních kampaní zde nemá cenu dlouze rozebírat. Na reklamy, které se snaží testovat naši finanční gramotnost, narážíme všichni dnes a denně. Známe reklamní spoty v televizi, ale reklama se může objevit i jako inzerát. Někdy se nestačím divit, čím vším společnosti poskytující úvěry lákají potencionální zákazníky. V Pardubicích už je několik let vyvěšený plakát s polonahou slečnou, která láká na výhodný úvěr. Vzhledem k tomu, že už jí někdo zcenzuroval fixem ňadra a oči, přelepil plakát jinými, tak už se RPSN bohužel nedozvíme. Bylo by to rozhodně zajímavé zjištění.

V dnešní počítačové době můžeme na tyto propagační materiály narazit i na internetu. Znáte ty velké reklamní bannery, co se roztáhnou na celou plochu vašeho monitoru a než najdete křížek, který je vypíná (leckdy ho ani nenajdete), máte chuť stránku opustit?

Všechny reklamní kampaně mají jedno velké **jenže**, jak už jsem zmínila v úvodu celé práce. **Nejsou dobrými rádci**, snaží se vás nachytat. Všimli jste si, že se nejvíce ze všeho snaží informovat potencionální zákazníky o tom, jakou částku **budou měsíčně splácet** a zapomenou dodat, **kolik měsíců to budou splácet?**

Finanční gramotnost

Finanční gramotnost si můžeme představit jako soubor znalostí či dovedností vhodných k tomu, abychom se v dnešní komplikované době orientovali v poměrně rozsáhlé problematice financí, hospodaření či ekonomiky. Je nutné tyto znalosti neustále prohlubovat, bez toho se neobejdeme.

Ve své práci se budu zabývat primárně úvěry, protože věřím, že v tom je největší kámen úrazu. Lidé totiž nedokážou posoudit, zda je úvěr výhodný či ne. Nedokážou vzít v úvahu rizika s tím spojená, a tak se často stává, že aby umožili jeden úvěr, vezmou si na něj další dva.

Tím se dostávají do tzv. **dluhové spirály** nebo **dluhové pasti**. Tento stav se může objevit u lidí, kteří se předluží, tzn. mají více úvěrů, než jsou vůbec schopni splácet.

Dnes lze všechny transakce díky informačním technologiím provádět přes internetové bankovníctví či vzít si „výhodný“ úvěr přes internet. Zákazník nemusí ani přijít osobně do banky. Stačí si pustit počítač a obratem si vyjednat „výhodnou půjčku“ nebo „rychlé peníze do pěti minut“. Případně si pořídit kreditní kartu a s ní nakupovat, i když nemáte vlastně žádné peníze na utrácení.

Všichni kolem mě vždycky říkali, že nejlepší je si úvěr nebrat. „Chceš na dovolenou? Našetři si na ni. Chceš auto? Našetři si na něj.“ A měli pravdu. Fascinující jsou lidé, kteří si berou úvěry na něco, co nemá žádnou návratnost. Nikdy nepochopím, jak si mohou lidé brát úvěry na dovolenou. Pochopila bych na auto nebo na osobní počítač, protože mi mohou sloužit k podnikání a můžu díky nim přijít k penězům. Ale užít si čtrnáct dnů u moře a potom se začít stresovat s tím, jak to budu splácet, když na to vlastně nemám?

Pokud se nebojíme trochu více zabrousit například do problematiky úvěrů, můžeme na internetu najít rady, jak jej správně vybrat či na co si dát pozor.

Jak správně vybrat úvěr

- Zásadní otázka: **Opravdu si potřebuju půjčit?**
- Na co si chci půjčit? Je to rozumné?
- **Má to nějakou návratnost?**
- Jsem schopný splácet úvěr?
- Mám nějaké rezervy na splácení v případě, že nebudu mít pravidelné měsíční příjmy?
- **Rozumím všemu ve smlouvě, kterou jsem si celou přečetl?**
- Mám se obrátit na odborníka s prosbou o pomoc?

Je velice zajímavé, že pokud se podíváte na adresy stránek, které tyto rady poskytují, většinou jsou to společnosti, u kterých si úvěr můžete rovnou vzít nebo mají na stránkách spoustu reklamních bannerů, které lákají například na „Půjčky i bez příjmů“. Dobrým příkladem bannerů jsou stránky jako www.investia.cz, www.abc-pujcky.cz nebo (a to je snad největší zlo, které jsem našla) www.rychla-pujcka-nebankovni.cz

Jakmile začnete vyhledávat v internetových prohlížečích informace o úvěrech, najednou vám začne celý internet podsouvat nenápadně nabídky na úvěry. Vítr začne foukat od sociálních sítí, které mají přístup k tomu, co vyhledáváte. A pokud toto bude cílené na zákazníka, který má v plánu si vzít úvěr, neměl by naletět na první nabídku, kterou uvidí.

Vymahatelnost práva

Pojďme vzít finanční gramotnost za druhý konec. Jak se například u úvěrů dá vymáhat právo?

Pokud jste v roli dlužníka a podepsali jste nevýhodnou smlouvu, nejspíš se ocitnete uprostřed boje, který se nedá vyhrát. Musíte počítat s tím, že se změnou občanského zákoníku se změnila i pravidla exekuce. Znáte je? A osobní bankrot? Stojí to za to? Co se vám může stát, pokud jste si vzali úvěr, který nedokážete splácet?

Jakmile se však ocitnete v roli věřitele, měli byste být výborně obeznámeni s tím, jak lze své peníze dostat zpět. Zde je jedna důležitá otázka ještě předtím, než někomu peníze půjčíte: **Vážně tomu člověku tak věřím, abych mu půjčoval peníze nebo za něj ručil vlastním majetkem?** Neměli bychom bezmezně důvěřovat ani rodinným příslušníkům, natož přátelům, kteří po obdržení půjčených peněz mohou přestat být přáteli.

Vzdělávání ve finanční gramotnosti

Vzdělávání finanční gramotnosti je v dnešní době nesmírně důležité. Jako národ zapomínáme na to, že když nám skončí povinná školní docházka, měli bychom se povinně vzdělávat sami dál. Vzdělání, ten nikdy nekončící proces, si můžeme interpretovat jako **investici do budoucnosti**. Co vše jsme do toho ochotni investovat?

Co se týče kurzů finanční gramotnosti, den **8. září** je den **finanční gramotnosti**. Tento den se koná mnoho speciálních kurzů finanční gramotnosti pro mnoho lidí. Pokud si pokládáte otázku, proč zrovna 8. září, tak tento den je připomínán jako Mezinárodní den gramotnosti od roku 1966. Dnes už však není největším problémem negramotnost jako taková, ale spíše negramotnost finanční, na kterou spousta lidí doplácí. *Zdroj informací: www.denfinancnigramotnosti.cz*

Jak zefektivnit výuku finanční gramotnosti

Můj názor je, že bychom měli rozvíjet základní finanční gramotnost už u nejmenších dětí. Když jsem na pár brigádách pracovala jako stánkový prodejce, často za mnou přišlo dítě, které drželo posledních pár korun, které mu zbyly z kapesného od rodičů, a ptalo se mě, jestli nemám něco za 13,- Kč. Nemůžu to těm dětem mít za zlé, také jsem určitě taková byla. Měli bychom je však od začátku vést k tomu, že pokud by si těch 13,- Kč děti schovaly do kasičky, každý týden by ušetřily dalších pár korun, za chvíli budou mít místo obvyklých třinácti korun rovnou stokorunou a mít tak našetřené peníze jako rezervu na horší časy (až třeba jednou rodiče zapomenou dát dítěti kapesné), to je první správný krok, který se v budoucnu jistě vyplatí.

Zde mohu uvést krásný příklad. Když jsem byla malá, tak jsem toužila po tom koupit si koně. Naivně jsem si tehdy myslela, že na něj dokážu ušetřit z kapesného a schovávala jsem si část kapesného mimo kasičku. Koně sice nemám. Když mě to však po delší době pustilo, měla jsem naspořených několik stovek. ☺

Každý si začne pořádně vážit peněz až tehdy, když si začne sám vydělávat. Proto je vhodné, aby si dospívající děti co nejdříve našly brigádu. Pokud si totiž dokáží položit otázku: „Vážně si potřebuju koupit tuhle věc za tolik peněz?“, tak právě v tu chvíli **finančně dospěli** a současně s tím pochopili „cenu peněz“.

Než děti, které dokážou hospodařit s kapesným, dospějí, bude to ještě dlouhou dobu trvat. Chválím tudíž krok Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, že konečně zavedlo povinnou výuku finanční gramotnosti do škol. Za mě ještě povinná výuka finanční gramotnosti například na základní škole nebyla, a je to velká škoda.

Souhlasím s výukou finanční gramotnosti ve školách. Podporuji pořádání kurzů pro veřejnost. Ale mám pocit, že pokud se lidé odmítají vzdělávat ve finanční gramotnosti, tak už s nimi stejně nic nehne. Jediné, co mě napadá, jsou krátké spoty v televizi či na internetu. Něco podobného jsme mohli vidět na téma počítačů či nakupování na webu. Ve zkratce bylo v každém spotu řečeno, na co si dávat na internetu pozor nebo jak nakupovat přes internetové obchody. Pro někoho, kdo se v počítačích vůbec nevyzná, to bylo určitě prospěné. **Proč to nezkusit i s finanční gramotností?**

Na tuto myšlenku mě přivedl můj kamarád, když jsme o tomto tématu diskutovali. Vzpomínáte si na francouzský seriál **Byl jednou jeden... život**? Jednalo se o animovaný seriál, který polopatě vysvětloval těm nejmladším, jak funguje naše tělo. Byl úžasný. V době mého dětství jsme ho sledovali všichni! Kdyby někoho napadlo stejným způsobem zpracovat téma finanční gramotnosti, začal by postupně přesvědčovat animacemi děti, aby začaly s šetřením a přemýšlely o svém kapesném, byla by to další možnost, jak jim přiblížit finanční svět.

Dotazníkové šetření

Díky moderním informačním technologiím jsem si mohla dovolit vyzkoušet malý test. Na webových stránkách www.survio.cz jsem vytvořila vlastní dotazník o několika jednoduchých otázkách ohledně finanční gramotnosti. Kvůli absenci požadovaných statistik, které jsem na internetu nikdy nenašla.

Abych mohla z dotazníku analyzovat výsledky, odpovídali respondenti také na otázky ohledně pohlaví, věku a nejvyššího dosaženého vzdělání. Dotazovaní byli také informováni o tom, že není vhodné používat jako nápopědu internetové vyhledávání, pokud neví nějakou odpověď.

Celkem odpovědělo: 50 dotazovaných (studenti FIM UHK, mí přátelé na sociální síti)

Z toho: 24 mužů a 26 žen

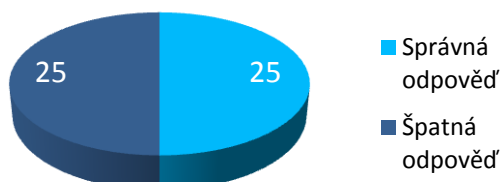
Věkové kategorie	
0 – 10 let	0
11 – 20 let	9
21 – 30 let	36
31 – 40 let	2
41 – 50 let	1
51 – 60 let	1
Více než 60 let	1

Nejvyšší dosažené vzdělání	
Základní škola	0
Střední škola s výučním listem	2
Střední škola s maturitou	31
Vysoká škola – bakalářské studium	8
Vysoká škola – magisterské studium	9
Nechci uvádět	0

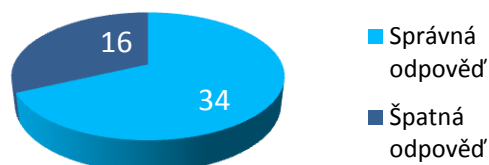

Jak dotazovaní ohodnotili (průměrně) svou finanční gramotnost?: ★★☆☆ 3 z 5

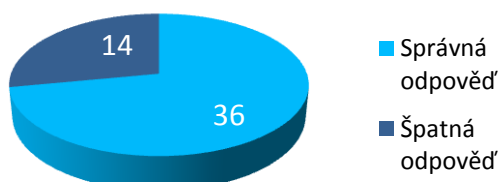
Co je to RPSN?

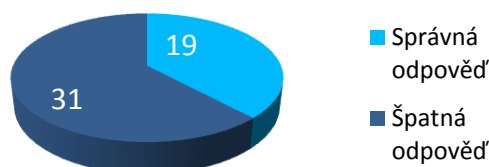
Rozdíl mezi kreditní a debetní kartou

Co je to kontokorent?

Rozdíl mezi půjčkou a úvěrem

Dále mě také zajímalo, kolikrát se reklama týkající se finanční gramotnosti objeví v televizních reklamách. Rozhodla jsem se tedy zachytit alespoň dva bloky reklam denně, ze kterých bych informace čerpala. Můj první odhad, ještě před samotným zkoumáním, byl přibližně 25% reklam, co se týče úvěrů, půjček či ostatních kategorií související s finanční gramotností.

Výsledek: Cca **18%**. Celkem jsem zhlédla **279 reklam** během 10-ti dnů. Z toho **49 reklam** lákalo na výhodné úvěry, hypotéky či financování automobilu.

Závěr

Upřímně musím říct, že jsem mírně překvapená výsledkem mého dotazníku. Nejvíc odpovědí naskočilo v době, kdy jsem to sdílela do skupiny FIM UHK. Nakonec je **57% odpovědí správných**. Čekala jsem větší úspěšnost, ale alespoň to potvrdilo můj předpoklad.

Díky sledování a zapisování reklam jsem zjistila jednu věc, se kterou se musím podělit. Chcete vědět, jak trvale udržovat paměť? **Zkuste si zapamatovat popořadě, o čem byly reklamy v jednom bloku.** Bývá jich totiž cca 10. A paměť se na tom trénuje opravdu skvěle.

Co se týče finanční gramotnosti. Není to nejlepší, ale není to s námi ani nejhorší. Pokud dokážeme lidi přesvědčit, aby se o finanční gramotnost začali zajímat a prohlubovat své znalosti, měli bychom vyhráno.

Dovolte mi nakonec jeden citát od Marka Twaina: „**Rozdávat rady je zbytečné. Moudrý si poradí sám a hlupák stejně neposlechne.**“